

Üstökösök

Észlelő	Észlelések	Műszer
Horváth Tibor (Hegyhátsál)	2+1 fotó	10 L
Sánta Gábor (Kisújszállás)	10	10 T
Sárneckzy Krisztián (Budapest)	7	44,5 T
Szabó Sándor (Sopron)	1	35 T
Tóth Zoltán (Fertőszentmiklós)	12	27 T

Az év első három hónapjában meglehetősen szegényes anyag gyűlt össze, pedig több üstökös fényessége is 10^m körül alakult. Ráadásul a C/1998 M5 március 15-én hajnalban mindössze 10'-re haladt el az északi pólustól!

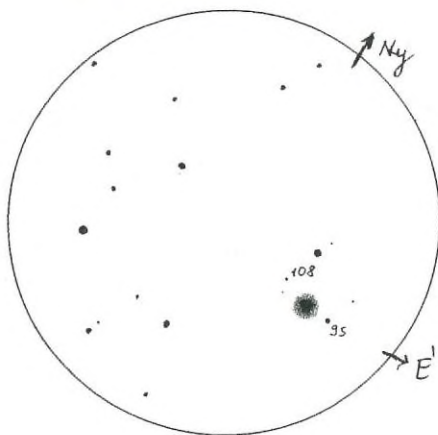
C/1998 P1 (Williams)

Január végén került földközelsébe (157 millió km), majd február elején szembenállásba, így ideális körülmények között lehetett megfigyelni. Sajnos mindössze négy megfigyelést kaptunk róla. Ezek sorát Tóth Zoltán január 14-ei megfigyelése nyitja, melyben 5'-es kómaátmérő mellett $8^{m,5}$ -s fényességet említ, mely kissé túlbecsültnek tűnik. Nagyobb nagyítással egy $12^{m,5}$ körüli csillagszerű nucleus is mutatkozott, melyet Szabó Sándor február 16-án $13^{m,3}$ -nak látott. A diffúz üstökös összfényességét $11^{m,4}$ -ra becsülte, míg Tóth Zoltán másnap $10^{m,5}$ -t említ. Ekkor a diffúz, 3'-es fejből 3'-4'-es, PA 135 irányba mutató csóva is látszott. Az időszak utolsó észlelését Sárneckzy Krisztián készítette március 12-én, a 4'-es, DC= 2-es kóma összfényessége $11^{m,7}$ volt.

C/1998 M5 (LINEAR)

Hét megfigyelés érkezett erről a közepes fényességű üstökösről, melyek közül kettő februárban, a többi pedig márciusban készült. Láthatósága és 10^m körüli fényessége ellenére sem volt nagyon népszerű.

Furcsa helyzetén kívül nem sok látványossággal szolgált, fényessége továbbra is 10^m körül alakult, kisebb távcsövekkel kicsit fölötte, nagyobbakkal kevéssel alatta volt. A kivételt Sánta Gábor március 5-ei binoklis megfigyelése jelenti: „A rendkívüli ég miatt könnyen látszik a kométa. A kóma szélét nem lehet pontosan behatárolni, de annyi biztos, hogy 5'-nél nagyobb, talán

1999.03.11. 18:35–18:40 UT, 10 T, 80x,
LM= 50' (Sánta Gábor)

7'-8' is megvan. Az összfényesség $8^m,6$ körüli. Hosszas erőlködés után végülis egy PA 330/150 irányban megnyúlt kómát detektáltam." A nagy fényességet a külső kóma megpillantása okozta, és ez teljesen egybevág a külföldi észlelők adataival. Az elnyúltságot Szabó Sándor február 16-ai megfigyelése is igazolja, amikor egy 2,5-es, legyezőszerű csóvát látott, mely PA 105-125 között terült el, azaz a Nap irányába mutatott!

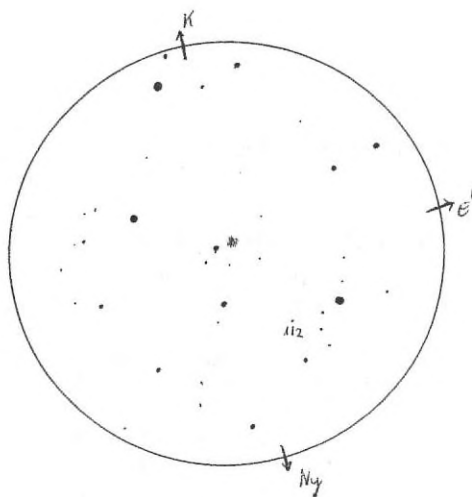
P/1998 U3 (Jäger)

Érdekes módon a sógorok üstököséről jött össze a legnagyobb anyag, nyolc vizuális és egy fotografikus megfigyeléssel gazdagítva archívumunkat. A megfigyelések továbbra is igen egységesek, így ismét a táblázatos adatközléshez folyamodunk

dátum	m_V	átm.	DC	észlelő
01.05.	$10^m,7$	2'	5	Tóth
01.14.	10,6	1,5	4	Tóth
02.04.	11,0	1,5	3	Tóth
02.17.	11,9	0,8	5	Tóth
03.11.	11,3	0,8	2	Sánta
03.11.	12,0	1,0	2	Tóth
03.12.	11,8	0,8	4	Sárneckzy
03.12.	11,0:	0,8	2	Sánta

Csóváról senki sem számolt be, ám januárban még egyértelműen elnyúlt volt a kóma, és ezt a hatást az excentrikusan elhelyezkedő, $13^m,5$ -s nucleus is erősítette.

Nagyon érdekes Horváth Tibor január 7-ei felvétele, mely egy 2,8/200-as Sonnar teleobjektívvel, 20 perces expozícióval készült, Kodak TMY 400-as filmre. A kompaktnak tűnő fejből egy kissé görbült csóva indul ki DNy felé, ami kb. 90° -kal eltér az antiszoláris iránytól. Örvendetes lenne, ha többen is próbálkoznának halványabb üstökösök lefotózásával. A CCD-tulajdonosokról nem is beszélve.

1999.03.12. 19:45-20:05 UT 10 T, 80x,
LM= 50' (Sánta Gábor)

52P/Harrington-Abell

Nagy, bár nem látványos események történtek az üstökös életében, ugyanis december végére, január elejére $1^m,5$ -t fényesedve $10^m,5$ - 11^m -ig jutott. Tóth Zoltán január 14-én is észlelte: „Mindössze 15'-re van a 63 Aur, 5^m -s csillagtól. ...zavaró a csillag fénye, de az üstököst $11^m,6$ -ra becsültem, míg a kóma átmérője $1,5$ lehet. Lehet, hogy csak a mellette levő 11^m -s csillag miatt, de DNy irányban elnyúltnak látszik.”

Szorgos észlelőnk február 4-én 11^m,5-ra, 17-én viszont már csak 12^m,0-ra becsülte az összfényességet, és a kóma is összezsugorodott. Később is folytatta halványodását, hiszen Sárnecky Krisztián március 12-én már csak 12^m,5-snak látta. Mivel január 27-én már túljutott napközelpontján, valószínűleg tovább halványodik majd.

Halvány üstökösök

E sorok írója március 12/13-án néhány halványabb üstökös nyomába eredt az Ágasváron található Szitkay-féle 44,5 cm-es Dobsonnal. Sajnos csak egyet sikerült észrevenni.

C/1998 W1 (LINEAR). Fényessége 1'-es átmérőt feltételezve nem érte el a 14^m,0-t. Külhoni észlelők szerint vizuális fényessége 15^m körül volt.

P/1998 Y2 (Li). Minden idők legrövidebb nevű üstököse, szintén 1'-es kómát feltételezve, biztosan halványabb volt 13^m,5-nál.

60P/Tsuchinshan 2. Ez az üstökös is észrevétlen maradt, a fenti időpontban 13^m,5-nál halványabb volt. Külföldi észlelések szerint 14^m,5-15^m-s.

140P/Bowell-Skiff. Ez az 1983-ban felfedezett és az idén visszatérő üstökös az előrejelzések szerint csak 16^m,5-g fényesedett volna. Ennek ellenére jól látszott a Tejút csillagmezői között megbúvó, mindössze 0,5-es folt (DC= D5), melynek fényessége 14^m,5 lehetett. A megfigyelést Kiss László is megerősítette.

SÁRNECZKY KRISZTIÁN

Üstökös hírek

C/1995 O1 (Hale-Bopp)

Az ausztrál Gordon Garrard CCD észlelései szerint a Naptól 7,1 Cs.E-re járó üstökös magja 1998. december 11-e és 21-e között 3^m-t fényesedett! Andrew Pearce december 18-ai vizuális észlelése szerint a 11^m,3-s üstökös fényének 90-95%-át a központi sűrűsödés adta, amely 380x-os nagyítással is csillagszerűnek tűnt. Az 1,0 átmérőjű külső kóma halvány és nehezen behatárolható volt. Egy héttel később a kondenzáció már sokkal nagyobb volt, „szétterjedt” a külső kómába, akárcsak a 29P/Schwassmann-Wachmann 1 hasonló távolságban bekövetkező kitöréseikor. (IAUC 7073)

P/1998 QP54 (LONEOS-Tucker)

1998. szeptember 13-án értesítés érkezett a Central Bureau-hoz Roy A. Tucker, arizonai amatőrtől, aki kisbolygó-megfigyelési programja során egy új üstököst fedezett fel 36 cm-es Schmidt-Cassegrain távcsövével. Az égitestet Gareth V. Williams a Lowell Observatory Near-Earth Object Search (LONEOS) program által augusztus 27-én és 28-án észlelt 1998 QP54 jelű kisbolygóval azonosította. Az utóbbi szerint 17^m,1-s, Tucker szerint 16^m,7-s üstökösnek mindössze 17"-es kómája, viszont 5' hosszú, PA 225 irányú csóvája volt. A pályaszámítások szerint, melyet Syuichi Nakano az 1998. augusztus 27-e és 1999. január 21-e közötti 205 észlelés alapján készített, 1992 elején jelentősen megközelítette a Jupitert. A vizuális észlelők fél ívperc átmérőjű, 14^m,5-15^m-s égitestnek írták le. (IAUC 7012, MPC 33650)